Газет 1988 жылғы шілденің 1-інен шыға бастады

Сенбі және жексенбіден басқа күндері шығады.

АЛМАТЫ АҚШАМЫ

15 ҚЫРКҮЙЕК сәрсенбі 1993 жыл

№ 109 (11695)

Бағасы келісімді

АЛМАТЫ ҚАЛАЛЫҚ ӘКІМШІЛІГІ МЕН ХАЛЫҚ ДЕПУТАТТАРЫ ҚАЛАЛЫҚ КЕҢЕСІНІҢ БАСЫЛЫМЫ

БАСТЫҚТАР, БАСТАМАҒА БЕТІҢДІ БҰР!

Жоғарыда астана әсем Алматы қаласының тазалығы мен көріктендіруді ұйымдастыру жақсартылуда шешім қабылдады. Онда осы жылдың 8 қыркүйегінен бастап ай сайын әрбір бірінші аптаның сәрсенбі, бейсенбі, жұма, сенбі, жексенбі күндері астана аумағы жалпықалалық санитарлық тазалау және көріктендіру күндері болып белгіленгені айтылған. Әрине, бұл бастама қаланың жергілікті кәсіпорындары мен мекемелеріне ғана қатысты емес. Жалпы республикалық министрліктер мен ведомстволар-мықтар, кәсіпорындар мен ұйымдарына тазалық сақтауға шығарған үлдіру істеттіреді болады. Тиісті орындардың көшілігі бұл бастамаға бей-жай қарамай оны іске асыруға қолдарынан келгенше атсалысты да. Мәселен 5 күн ішінде қаладан 40 мың текше метр қоқыс шығарылып, 18 км арық жүйелері тазартылған. Ия, республикалық бағыныштағы кей мекемелер ішінде шараға салғырт қарағандар да болды. Бірақ, шіркін келгенде, қала тазалығына сіз де біз де, барлығы да жауапты болғандықтан көпшілікке қарсы жұдырық болып жұмылғанға не жетсін.

Совет ауданы бойынша 3 күн бойы 898 машине қоқыс тасымалданып, 624 мекеме тазалық бесүндігінде өңбек етті. Әрине, қандай шара кезінде өткен-айлар болмай тұра ма, мәселен осы ауданнан сол күндер тазалық сақтамағаны және қалалық, аудандық әкімшілік шешімдерін елемегені үшін біршама мекеме басшылары мен кәсіпорындарына айып салынды. (Жеке адамға он мың, кәсіпорынға 50 мың). Әлбетте, айып мәшәрі қазандау, өйткені үлкен бір өндіріс орнына 50 мың дегеніміз бұрынғы емендай-ақ. Тағы да сол қаржы-капиталға қалпы жата бермесіне көзіміз жетті. Ал аудан бойынша онда-мұнда айып салынған 33 мекеме қатарында тәжікстандық институты, «Қазақстанқұрылыс» концерні. Мемлекеттік мүлік комитеті тағы басқалар бар.

Октябрь ауданында да айып тартушылар аз емес. Олардың бірнешеуі 15-ке тарта. «Қазгельмонтаж» мастерлері қоғаның қандықты бастығы, «Қазмырышқалдандыру» орнының директоры, «Главпочтамт» мекемесінің басшысы, «Холдинвест» кәсіпорны тағы басқалар. Аудан бойынша жалпы 452 машине қоқыс шығарылған, тазалыққа 520 кәсіпорын, мекеме атсалысқан (5 күн ішінде).

Ленин ауданы бойынша тазалықтың ең ордасы болуға тиіс мекеменің айып салынғаны. Оң қол мекеме дейсіз-ау, айтуға ауыз бармайды, дегенмен, «ғылыма келген түкпір, қанға жұтсаң мәуірік» демекші, ол «Сұңқыбұрақ өндіріс бірлестігі. Егер «Сұңқыбұрақдаңдар» тазалық сақтамаса, ішкеніміз су ма, у ма!! Сондай-ақ бұл ауданда жалпы саны 30—40-қа тарта айып тартушылар қатарында «Қызылтау өндіріс бірлестігінің филиалы, «Алматыинжстроймаша хоста таны да басқа мекемелер бар. Аудан бойынша 521 машине қоқыс тасымалданып, 515 кәсіпорын, ұйымдар тазалық атқарылуына қатысқан.

Ал Мәскеу ауданында осы бес күннің ішінде тазалықты пысықмәйтендармен ата үлкен күрес жүрді десек артық айтқандық емес. Өйткені осы бес күн ішінде ауданның әкімшілік комиссия 138 мекемеге 1 млн 38 мың сомға айып салған. Бұлардың ішінде өмерге бірлестігі, аудандық сауда базасы, «Коммерциялық құрылымдағы мекемелер бар. Аудан бойынша 747 мекеме тазалық бесүндігіне қатынасып, 452 машине қоқыс шығарылған.

Калинин ауданы бойынша 315 ұжым тазалыққа қатысқан. Оның ішінде түскен мәліметтер бойынша, бірінші күні — 160, екінші күні—60, үшінші күні — 160, төртінші күні —75, соңғы күні 40 кәсіпорын мен мекеме тазалыққа атсалысқан. Ал соңғы күні барлық мекеме өз айналаларын тазартып болды ма, әлде тәртіп бозғақ кетті ме оны түсіне алмадық. Шығарылған қоқыс — 314 машине.

Фрунзе ауданында 5 күн ішінде 15-ке тарта мекемеге айып салынған. Жүгіншілік құлағанданда олардың арасында Мәдениет министрлігі де бар. Сондықтан Ғылым академиясы басқармасы, «Главпочтамт» мегерологиялық институты, музыка мектебі тағы басқалар «комиссия ақтарынан» құлыратты, бұлардан жиналған қаржы 1 млн. 490 мың сом. Бесүндікте ауданнан 412 машине қоқыс шығарылған.

Алатау ауданында да мұндай айыптар көптеп салынды. Бірақ орталық ауданның жергілікті базалары «көп болғандықтан «негізгі күш және тазалық сақтамайтын» адамдармен күреске жұмсалды.

Міне, сонымен алғашқы сембілктің нәтижелері жоғарыдағыдай. Бірақ кеше ғана тазалық үшін жабылған базарлар қайта ашылып жатыр. Соған байланысты бір аптада айналай еткен кеше, аулаларды қала саудагерлері бір-ақ күнде таз қалпына түсіре ме деп қорқамыз. «Тазалық сыпырған жерде емес, оны сақтаған жерде» дейді халық. Сондықтан тазалық аптасында ғана қала тазарады деп қол қусырып отырмай, әркім өзі жүрген, еңбек еткен жерінде тазалық сақтап отырса құбі құп.

Ия, бесүндікте кей мекемелердің аула сыпырушысының басқа тірі адам шөп басып сыңдырмайды. Сонда тазалық тек аула сыпырушыға ғана керек пе?!

Ж. ЖҰМБЕРГЕНТЕГІ
«Алматы ақшамының» тілшісі.

АҚПАРАТ ТОЛҚЫНЫНДА

Президент Нұрсұлтан Назарбаевтың атына Ресей Федерациясының Тәжікстан республикасындағы шекаралықтар жөніндегі өкілдігінің командашысы генерал-майор Анатолий Чечушинов жеделхат келді.

Онда Қазақстан жауынгерлерінің Тәжік-Ауған шекарасын күзету мен сақтауға қатысқандығы үшін жылы үнжылық лебіз білдірілген.

●

Қыркүйектің 13-і күні Сыртқы экономикалық байланыстар министрлігінде Қазақстан мен Чехия арасында сауда-экономикалық ынтымақтастық туралы шартқа қол қойылды.

Осы шарғаны түзуде келіп, Алматыға келген бизнесмендер делегациясының басшысы, Чехия өнеркәсіп және сауда министрі Владимир Длоуги өз елінің бізбен республикада, атап айтқанда, электровоздар, тепловоздар, прожекторлар және оларға қосалқы бөлшектерінің, дәрігерлік құралдарының, техникалары, медициналық препараттар жіберіп, тағы өзара көшенің бірқатар объектілерін салуға қатысатындығын атап өтті.

Екі жақтың келісімі бойынша, Чехиядан жеңілдетілген үшін тауар орнын өтеуде халықтық дәрігерлік заттар да жүргізіледі деп жоспарланып отыр. Осыған байланысты сыртқы экономикалық байланыстар министрлігінің бірінші орынбасары Виталий Костюченко барлық өзара келісімдер жөніндегі жалпы жұртшылықтың сенім білдірді.

ТҮРКІ ДҮНИЕСІ ПОЭЗИЯСЫНЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЕКІНШІ ФЕСТИВАЛІ

БИІКТЕ, ЖЫР МЕРЕКЕСІ

Түркі дүниесі поэзиясының халықаралық екінші фестивалі биыл Алматыда өтпекшіге отыр. Алғаш 1990 жылы Анкарада өткен халықаралық жыр-дүлдүлінде белгілі ақын, Қазақстан Мемлекеттік сыйлығының лауреаты Тұманбай Молдағалиев Фазыл атындағы мәртебелі сыйлықты иеленіп қайтқан еді. Жыр мерекесі 15-қыркүйекке Абай атындағы опера және балет театрында салтанатты ашылады. Бұдан әрі жыр алыбы Жамбылдың мұрағанында айтыс, жыр сайысы сияқты мәдени шаралар өтеді. Қыркүйектің 19-ында Абай күні өткізіліп, оған үлкен жыр кешіне айналады. Фестиваль қорытындысында Абай, Несими, Фазыл атындағы халықаралық жыр байгесінің жеңімпаздарына сыйлықтар тапсырылады. Абайдың 150 жылдық мерейтойы қарсаңында ұйымдастырылып отырған бұл фестиваль түркі халықтарының әдебиетегі тұлғасын нығайта түспек. Сонымен қатар жастарды жаңа шығармашылық іздестіріске бастауымен де маңызды болары анық. Сонымен тіл, діні бір бауырлардың Алматыда ашылғалы отырған халықаралық поэзияның мерекесінің мәртебесі биіктей берсін!

Әли ЮДЖЕ

1928 жылы туған. Мұғалімдер институтын бітіріп, ауылда мұғалімдік қызмет жасаған жүрді, педагогикалық институтты аяқтаған соң бөлімін бітірген. Антакя қаласындағы лицейде оқытушы тілінен дәріс беретін. Көп жыр кітаптары және романдары жарық көрген.

Рахметолла НҰРПЕЙІСОВ

ТАПҚАНДАЙМЫЗ ЖАҢА ӨРІС

I

Түбім — түрік,
Мен түркиям бірімін,
Ата жұртта, Мен — тәуелсіз дүниеге
Тәлай қалық, тарихқа жыршы жұлдыз,
Бауыр елдің бағын бірге жүремін.

Теңіздің алып, тасалардың терезем,
Шаңғайында көңіл өтеді — көк ешкі.
Халқым бағып қандастарын табысқа,
Сусындады кеткі қалған көлдерім.

Күнбатыс түсы алыс-берік болатын,
Ішкен бармын, ішкен келіп — қанағат.
Ғасырларым түсіндірген ұлық бақыт,
Қол созамын ұлдың мен асыл.

Мен солардың ұлтының бірімінде
Кең құлаған жайқын сайын жер-Мекке
Ұлық ұстаным пешенемді жібердім,
Ішкен сөз, мұсылмандық құрмекке.

Түркиям да үйлесемін бар менің,
Менде де бар — түріктерге ал, ақтық
Қанға кенін мол ақтарып кеңге,
Терең тамыр жайса таяп дәл, тамыр ерік.

Жыр мерекенің түрлі елдің төрінде
Түріктерге, түрлі елдің бәрін мен.

Олардың да ата-ұрық, асылы,
Халқым үшін қайсыдайын ерекше.

II

Тірлік қамың, бірлігінің жайын білген,
Ата түрік басқарып жүрсе кімнен.
Бүгін Түрік — дүниенің бірлігі еді,
Әлем халқы әр кезде-ақ құлақ түрген.

Қазақ жер — сендерінің ата жұртың,
Ата жұртқа оңды-тек бата жұрсін.
Бір-бірінде тілектес, сүйер болып,
Бірлік етсек, алға асып жатқан ісім.

Қазақ сөзбен көзінен жыр-жарасты,
Алқаны — кең, жетістікке ұлғаю құлаш —
Тарихи жаңа Түркиямен ілгері келіп,
Қазақ халқын бақытқа қуанышқа...

Бүгін сенікі кеткендер, міне — тарих,
Кәне, бәл, тоны, ырыққа қалық жерін.
Тау мен далам — ой байлық, үстіңдегі,
Жыр конақтан, бауырдан, ата ерім.

Сонда көңіл табам жарқын мейлі,
Өнер, ғылым — ерлікпен, бар асылым,
Асыламын жалын өткен ғасырлы,
Сенен тебар жас ұрпақ, табатынын.

Қол жалғадық, бауырлар, түріктерім,
Мынау — бақыт, сенімнің бүйрегінің.
Пікірлесіп, сырласып, көңіл ашып,
Бөлісе бекем достықпен бұлыққа елім.

Тапқандайміз жаңа өріс жаңа бағыт,
Сұлулықты ту етіп, бағалалық,
Тұрғыт Өлеп, Нұрсұлтан сынды жолмен,
Екі елдің де жол бақыт тоқтағы емес.

ӨРТЕНІП МАХАББАТЫНА

Сөз сөзге деді:
— Жаным-ай
Тұрсың ба, мені танымай
Ұмытпағандай ма едің,
Таныспады ескі сәнеңді.
Есіңнің сергіп әйнегін
Дұрыстап маған қарашы

Тасырлап жатқан бұршақта,
Біз алмас кезде тұрсақ та.
Жанарға жанар түнсіп,
Қолға қол қалды тиісіп,
Оюлған бәдер кемпірдің,
Ернектегі сонда сүйкін.

— Е-е-ә,— деп ие әлгі сөз,
Бөлінді кетті ынжық өз.
— Қолың қолың тигенде,
Тың болдың тосын күйлерге.
Сүйдің ақ боз атына
Мініп ап кеткен ұстын мен.
Өртеніп махаббатына,
Сен қуған күйге түстің мен.

Басқан сен жат жер, жат елде,
Тап болдың көңіл кідіріс.
Күн түсіп жерден басына,
Есептің айтарласына.
Қорқудың қолсапына,
Жазылудың менің бағыңа
Сен бардың мені армансыз
Еш сөзге көз салмадың.

Бір өлең көрер күніміз
Ұшқастыш және сөнеттің.
Түр өдің қайтер өлең деп,
Өлеңін атап шіркін...
Тіл қатты қыз сөз, үз сөзге,
— Болобыс өлі арамда,
Енейік және өлеңге,
Күп көрсе ақын, ағамыз.

КӨПТІ КӨРГЕН КҮЗГЕР

Тәртіпсіз уақыт болды ма,
Сағат оңға тартты.
Анам жоқ, оның орнына,
Құмырашқтарым ақты.
Шамымды сылап тарадым,
Айнаған маған қарады.

Жетімдіктің таңы ағы.
Аспанның жарқын әлемі,
Қарамды көздер жанарыңа
Үсыныска сұрғылт ар, ені.
Мейірсіз қатқан анамның
Жымиғын неүзі жарық.

Әкем жоқ, оның орнына,
Өлеңімің және Болды да.
Жатқатсіз және сөнеттің,
Лақтырып қоқан бойдатты.
Көп сонау кейде ыңғайлап,
Оңаңды бірге жоқ хат,
Қара мұрт, қоңқа қара шаш
Өлеңдей бейнін көңіретті.

Өлеңім жоқ, әлеңім орнына,
Құмырашқ қажыр болды да.
Жетіктен мұрт, қолымнан,
Басына қар да қалады.
Құлақты ұстың көпті
Кімді оған дейін кінәлі
Көремін өз сорымнан.

Ақаймар атты жігітпін,
Атаңды және өлеңді.
Оспын әлем әне ақын,
Өздіне атам ақталып.

Мен жаңа, мен біліміммін,
Бермендер және жасаған.

Ағалар атты әкемін,
Атаңды және өлеңді.
Аманды және атқан жоқ
Ажалға оңаң тап келді.
Терезеңді ашам, анамға,
Жеңімін бір шалғай жігіттің.
Тым ұзақ және ағалардың
Бір түсіп және кеп не еді?!

ТАҒЫ БІРДЕ КЕЛЕРСІЗ

Үлкенсіз жоқын көздерім
Жайын бар қауға алматам.
Басынатын мұздан жүріндім
Тәуелсіздік бір тәр маған.
Тек тозақ, ғалам арадың,
Ой бітті және ауыздан.
Қаңшама және ұлыдым,
Жерім жоқ әсе дегенің.
Шақыстырып жанарым,
Жалың жоқ болар жаз маған.

Кешіріңіз алмай мен кінәні,
Кешке де аман, сау қалам.

Ажалсыз, жоқ құрметті,
Қош көрсіз терең оңашта.
Жоғалтып қайр өтпіз,
Қоңсыңда түсіп көзіңіз.
Өкуге дайын емессіз
Сөнсеңіз ай ғалаңда.
Асады ағ іс бастан
Сүйетін нағыз нағыз.
Дүние қандай тамаша
Көріп те тұрсаң жаңыз.
Тағы бірде келерсіз,
Күтуге бірақ төзерсіз.

Тағы да ажал сізсіз бе,
Дәл қазір ұлының күлкісі ем.
Кеңістік тым кең сияқты,
Жұмыстар қанша бітпегін,
Жоқсыз қанша жетпеген
Махаббат та онда өтпейсіз.

Өкіріп кетпес жоқсыз,
Тағы бірде келерсіз,
Өтуді сізге дәлелдің,
Өлімге кеп көрінді.

Аударған
Оразалының АСҚАР

ЕСКЕ АЛУ

ЖАҢЫ ТАЗА, АДАЛ АЗАМАТ ЕДІ

Көлемі шағын осы жолдар бұл күндері арамызда жоқ, редакциямыздың бұрынғы қызметкері, жаны таза, мінезі өте сүйкімді адал азамат Марат Тұраповқа арналады

1942 жылы Алматы облысының Жамбыл ауылында дүниеге келген ол қазақ университетінің журналистика факультетін бітіргем соң өмірінің соңғы жылдарына дейін бірнеше бұқаралық ақпарат құралдары (Алматы облыстық «Жетісу» газеті, Қазақ телеграф агенттігі, Қазақ мемлекеттік телерадиокомпаниясы т.б.) әріптестік қызмет істеткен кейін 1989 жылы өз ұлдарын өзіңе тілеген «Алматы ақшамы» газеті редакциясына қызметке қуысқан болатын.

Марат бізбен редакцияда бір болғаны үш жылдай ғана етті. Осы қысқа мерзімнің ішінде ол көпің байлады мінез-құлқы, ой-пішіміренгіші мен сабырлылығы, жалпы алғанда адамгершілік биік парасаттылығымен есімде қалды. Ол өз міндетіне аса жауапкершілікпен қарайтын, редакцияның қалай болғаш тапсырмасын тез-тездік әрі мұлтіксіз орындауы — оның бойына бітіп қалған қасиет еді, кейде кей жұмыстың қалай айналысып, орыс тілінен түскен материалдарды газет қызметкерлерінің тілімен айтқанда қолмен жазбай — машинкаға отырғанда ғана қалың тілінің құлдау оның қазақ жанары қабілеттілігін танытты. Тек дұрыстың таза емес та жетті сөзге-әдеттік мәнімұна, көркемдік дәрежесін арттыруда тың ұсыныс-пікірлер болдыру — мақалаларға айдар, тақырыпты дәл тауып қою — оның шығармашылық қабілетінің бірі еді.

Маратқа бойындағы таза бір ағаң өтердің жай — адамгершілігі өте жоғары еді, өмірінде әсіресе әлеуметтік кедейсіздік — бірсыдырғы қуар сөз айту, бәлшетпен немесе жақсылық қылмастардың мұқдам ауыл жүріп, мінезі өте жұмсақ, бірақ ол принциптік тәнінен болып, қазақша айтқанда ұяламей жүріп жұмысын тындырғандықтан бірі болған-ды.

Жан-жақты білімділігі, ізденгіштігі, сабырлылығы мен ұстамдылығы, артық сөзге бармай, редакция тапсырмасын дер кезінде әрі сапалы орындауы — оның қызметтес достары арасында үлкен сый-құрметке бөлеуі. Осындай ұнамды жақтары, сүйкімділері үшін ұзақ оны қасіңдастар ұйымының тәрбиесін өтіп сайлап, өте үлкен сенім артты.

Өкінішті бұл дүниеде, әрине, тіпті жоқ. Оның дейтіндей Маратқа тұяқты өте қысқа болды, ғылыми көптеп мақалаларын орындата, армандаған жете алмады. Бір жас деген ер азаматқа не ол? Тіпті қиындап кетті деуге де сөзды оңып та. Әр бір кемел жанның жетісі, ізденгіштігінің тағылған шегіне ең той. Дем-тұсы, дәмі тәуелсіз алып отан қарай ма? Кез жұмдық, бәтті, міне қазір оның қара жердің қойнына берілгенін бір жыл толып отыр. Атының қазақ марқұмды әлі түсінен мұқдай шақта «Жаңа жері жайлы, топырағы торқа болсын» дейді ғой. Бір де бір өлі сөзді айтқамыз қонды.

Қалмақас дегенмен — республикамыздың белгілі журналистерінің бірі — Марат Тұраповтың қайтыс болғанда да артында оның ұрпақтары оңатын сан алуан мақалалары, баспасөз беттерінде қалдырғаны қалды. «Орнында бар оңалар» — деп қазақтың бекер айтпаған. Енді оларды бастап-ақ, ағайні, ұлы бабамыз Жамбылдың ауылына тұрғын туыстары мен жерлестері, ол оның қасиет кеткен «Ақшамдағы» қалмақас достары Мәкеңді оңалған ұмытпайды, әрдайым есіңіне алып жүрмек!

«АҚШАМДЫҚТАР»